

Grønne, levende Sandefjord – lokalvalgsprogram for Sandefjord Venstre 2023-2027

Venstre mener at for å gi folk gode tjenester og skape god lokal utvikling, er lokalsamfunnets valgfrihet bedre enn statlig detaljstyring og øremerking. Samtidig gjør natur- og klimakrisen det nødvendig med sterkere vern av naturen og kraftigere kutt i klimautslipp. Det må være førende for alle - også for Sandefjord kommune - i årene framover. Framtidas gode lokalsamfunn vil alltid være grønnere.

Venstre ønsker et samfunn der alle har frihet og selvstendighet til å leve det livet de ønsker – uavhengig av alder, kjønn, livssyn, funksjonsevne, seksualitet og bakgrunn. Makt og innflytelse skal komme nedenfra. Beslutninger skal fattes nærmest mulig den det gjelder, og med størst mulig grad av åpenhet og medvirkning. Politisk makt skal forankres i demokratiske institusjoner.

Derfor er et sterkt lokaldemokrati viktig for Venstre. Vi vil ha et levende lokalsamfunn der Sandefjord skal kunne utøve reell makt og ta på seg og skjøtte flere oppgaver. Venstre vil flytte mer makt fra staten ned til Sandefjord, og vi vil at flere skal kunne delta i lokaldemokratiet. Derfor vil Venstre ha 16-årig stemmerett, og at barn og unge skal ha større medvirkning i Sandefjord kommune

Venstre er et utålmodig parti. Vi vil ta samfunnet videre. Vi vil framover, ikke bakover. Derfor vil vi satse på skole og kunnskap, vi vil løse klima- og natur krisen, og vi kjemper for små og store jobbskapere i hele kommunen. Venstre vil ha et samfunn der alle er frie og har muligheten til å delta.

[Kapittel 1 et mer klimavennlig Sandefjord](#)

[1.2 Lokale klimatiltak](#)

[1.3 Grønne reiser](#)

[1.4 Lokal energiproduksjon og energieffektivisering](#)

[Kapittel 2: Mer natur](#)

[2.1 En arealpolitikk for mer natur](#)

[2.2 Sirkulær økonomi og gjenbruk](#)

[2.3 Lokal forurensning og renovasjon](#)

[Kapittel 3: Skole og opplæring](#)

[3.1 Barnehagene våre](#)

[3.2 Sandefjordskolen](#)

[Kapittel 4: Flere lokale arbeidsplasser](#)

[4.1 Lokal næringspolitikk](#)

[4.2 Stedsuavhengige arbeidsplasser](#)

[4.3 Et likestilt og inkluderende arbeidsliv](#)

[Kapittel 5: Et levende lokalsamfunn](#)

[5.1 Stedsutvikling](#)

[5.2 Kultur og idrett](#)

[5.3 Frivillighet](#)

[6.1 Helsetjenester og psykisk helse](#)

[6.3 Økt frihet i alderdommen](#)

[6.4 Bedre barselomsorg](#)

[7 Et sosialt rettferdig Sandefjord](#)

1 - Et mer klimavennlig Sandefjord

Klimakampen er i bunn og grunn en frihetskamp. Den handler om å gi barna våre de samme mulighetene til å leve gode og trygge liv som tidligere generasjoner har hatt. Vi må ta vare på naturen og alle de gode klodens økosystem tilbyr oss, slik som mat, rent vann og ren luft. Venstre vil at det skal være enkelt, både for lokalsamfunn og enkeltmennesker, å bidra i klimakampen og leve gode liv med et lite miljøavtrykk.

Kampen for å kutte klimagassutslipp er like viktig lokalt som nasjonalt. Det er summen av små og store grønne handlinger og tiltak som vil gjøre Norge klimanøytralt. For Venstre er det viktig at Sandefjord bidrar i klimadugnaden ved å kutte utslipp der de kan. Derfor lover Venstre i Sandefjord at vi skal kutte lokale klimagassutslipp. Vi vil gjøre det enklere for deg å ta grønne valg, slik at vårt lokalsamfunn aktivt bidrar til at vi når målene i Paris-avtalen

1.2 Lokale klimatiltak

Samarbeid mellom næringsliv, kommune og sivilsamfunn er nødvendig for å finne løsninger som får ned de lokale utslippene. Den viktigste rollen kommunen kan spille er å legge til rette for grønn næringsutvikling og å ta i bruk det handlingsrommet kommunene har til å lede an i klimaarbeidet. Sandefjord kommune står blant annet for en stor andel av innkjøpene i lokalsamfunnet vårt, og ved å stille strenge klima- og miljøkrav i anskaffelsene kommunen gjør kan vi oppnå store utslippskutt og bidra til at grønne produkter og tjenester kommer inn på markedet.

Selv om vi lykkes med å redusere utslippene, må kommunene forberede seg på at vi vil få mer ekstremvær. Venstre vil derfor at kommunene skal prioritere klimatilpasning. Tiltak som gjenåpning av bekker og vassdrag, flomsikring og rehabilitering av natur vil bidra til å beskytte verdifull infrastruktur, og er bra for folk og natur.

Venstre vil:

- Være garantist for at kommunens klimabudsjett og klimaregnskap følges opp og underlegge disse revisjonene.
- Stille krav om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser der kommunen selv er byggherre, og åpne for at kommunene også kan kreve dette i private utbygginger.
- Stille strenge klima- og miljøkrav i alle offentlige anskaffelser, og styrke kommunenes kompetanse om klimakrav i anbudsprosesser.
- Gjenåpne flere elver og bekker som er lagt i rør og åpne Ruklabekken i sentrum.
- Verne om de grønne lungene som omkranser sentrum som Preståsen, Rødsåsen, Hjertnesskogen, og byens parker.
- Verne viktige grøntarealer i Andebu og Stokke som Bokemoa, friarealene rundt landbruksskolen og Andebu-parken.
- Stå vakt om vannkvaliteten i Akersvannet, Goksjø og andre vann.
- Bekjempe plastforuresning i vann og fjordene våre.
- Jobbe for å etablere et nitrogen renseanlegg i Sandefjord for å redusere utslipp i Melsomvikfjorden, Sandefjordsfjorden og Mefjorden.
- Iverksette tiltak for å redusere tilførsel av miljøgifter og marin forurensning. For eksempel ved redusert bruk av bunnstoff på båter og tilrettelegge for elbåt ladestasjon i indre havn.
- Etablere minst ett fredningsområde for hummer i kommunen.
- At klimagevinsten i rehabilitering fremfor rivning, skal alltid vurderes i kommunale eiendomsprosjekter.
- Stille krav om streng klima- og miljøsertifisering av alle nye bygg.
- Kreve klimatilpasning i alle prosjekter, blant annet ved å stille krav om lokale overvannshåndtering, for eksempel gjennom økt bruk av grønne tak.
- Innføre støtteordninger for etablering av grønne tak og vegger på eksisterende bygg.

1.3 Grønne reiser

Venstre vil at flere skal gjennomføre hverdags reisene sine med gange, sykkel, kollektiv og bildelingsordninger. Da må vi gjøre de grønne transportløsningene mer attraktive. Vi må bygge flere sykkelveier og gjøre kollektivtrafikken billigere og bedre. Når vi skal utvikle Sandefjord må vi gjøre det på menneskenes premisser, ikke bilenes. Vi må utvikle byen vår på en måte som reduserer behovet for bil i hverdagen. Sandefjord kan ikke lenger være en "samferdsels sinke". Vi trenger en bypakke.

Venstre vil:

- At en gå- og sykkelstrategi skal inngå som en del av mobilitetsplanen i Sandefjord kommune.
- Bygge flere sykkelveier og premiere bruk av sykkel som hverdags transport
- Utvide kommunenes vei- og skiltmyndighet for å bidra til prioritering av buss og tilrettelegging for sykkel, og lavere fartsgrenser på skoleveier der barna våre ferdes.
- Opprettholde lokale elbilfordeler, som reduserte parkeringsavgifter og lavere bompengesatser.
- Legge bedre til rette for lademuligheter for el-båter som prøveprosjekt i Sandefjord

- Legge til rette for bryggeanlegg som kan ivareta fritidsbåter uten bunnstoff
- Jobbe inn mot fylkeskommunen for at de skal senke prisene på kollektivtransporten
- bedre kollektivtilbudet mellom Sandefjord sentrum og Andebu og Stokke.
- Jobbe aktivt inn mot sentrale politikere om å fortsette utbyggingen av dobbeltspor traseen mellom Tønsberg og Sandefjord.
- At Sandefjord gjennomfører Bypakke
- Jobbe for å legge om veien i Kilgata, fortrinnsvis ved hjelp av tunnel gjennom Preståsen.

1.4 Lokal energiproduksjon og energieffektivisering

Sandefjord kan oppnå store klimakutt gjennom produksjon og bruk av fornybar energi. Mange kommuner har allerede satt i gang fornybarprosjekter, men det ligger flere muligheter for å integrere produksjon av fornybar energi ved nybygg og rehabilitering av gamle bygg. I tillegg kan Sandefjord gjøre det mer attraktivt for innbyggerne og bedriftene å starte opp lokal, fornybar energiproduksjon.

Nesten alt avfall kan komme til nytte igjen som råvarer i nye produkter eller i energiproduksjon. Dette vil bidra til en sirkulær økonomi og samtidig redusere utslipp av klimagasser og miljøgifter fra avfall.

Venstre vil:

- Gi kommunen mulighet til å stille krav om solceller og lokal energiforsyning i kommunen, og gå foran gjennom å stille krav til at alle offentlige bygg skal ha solceller eller annen lokal energiproduksjon.
- Gjøre det enklere å legge solceller på tak i private hjem gjennom forenklinger av lokale regelverk.
- Etablere lokalt klima- og energifond som gir tilskudd til energieffektivisering og klimavennlige løsninger i lokalsamfunnet basert på private initiativ.
- Stille krav til energieffektivitet i kommunens egne nybygg og rehabiliteringsprosjekter.
- Innføre støtteordninger for rentbrennende peiser eller alternativ oppvarming for å redusere svevestøv.
- Miljøsertifisere bygg gjennom BREEAM-standarden eller tilsvarende strenge miljøstandarder.
- Stille krav om bruk av landstrøm for alle ferger der det er mulig.
- Utrede flytting av fergene fra sentrum.
- Utrede energieffektiviseringstiltak kommunalt eide bygg
- Utrede solenergiproduksjon på kommunalt eide tak og muligheten for at Sandefjord kommune også leier tak av virksomheter og privatpersoner for å øke solenergiproduksjonen.
- Lage en kommunal reguleringsplan for områder som egner seg til å etablere energiparker som for eksempel sol-, vind- og bølge- anlegg.

Kapittel 2: Mer natur

Sammen med klimaendringer er tap av natur den største trusselen mot menneskers livskvalitet og frihet. For Venstre har naturen verdi i seg selv, men en intakt natur er også en forutsetning for at vi mennesker skal kunne leve gode liv. Natur er en forutsetning for matproduksjon, medisiner, rent vann og ren luft. Ikke minst er naturen vår aller viktigste forsikring mot ødeleggende klimaendringer, både ved at den binder opp klimagasser, men også ved at den beskytter oss mot flom, hetebølger og andre konsekvenser av høyere temperaturer. Å beskytte naturen er derfor en av Venstres aller viktigste oppgaver de neste årene.

Dessverre er naturareal i sterk nedgang i Norge, med tap av biologisk mangfold og utslipp av klimagassutslipp som konsekvens. Venstre vil at vi skal verne om naturen, og at Norge innen 2030 skal restaurere og reetablere mer natur enn det som går tapt. Det betyr ikke at vi skal stanse utviklingen av kommuner og næringsliv, men vi må sørge for at utvikling og verdiskaping ikke går på bekostning av naturen. Det må lønne seg å ta vare på naturen, ikke å bygge den ned.

2.1 En arealpolitikk for mer natur

Arealendringer er den største trusselen mot naturen. Dermed ligger svært mange av virkemidlene for å ta vare på mer natur hos oss lokalpolitikere gjennom arealpolitikken vi fører. Venstre vil ta vare på mer natur lokalt, og stramme inn arealpolitikken for å hindre ytterligere nedbygging.

Å ta vare på mer natur er bra for lokalsamfunnet. Mer skånsomme utbygginger og mer rom for friluftsliv og opplevelser er viktig for både næringsliv og innbyggerne. For å stanse tapet av naturmangfold må Norge bli areal nøytralt. Det betyr at vi må gjenbruke og fortette allerede utbygde arealer fremfor å bygge ut mer natur, og stanse arealforbruket. For å kunne måle areal nøytralitet, vil Venstre innføre arealregnskap og natur budsjett i kommunene.

For å redusere presset på naturen vil Venstre også innføre arealavgift som innebærer at det koster å bygge ned natur og matjord. Utvikling og fortetting bør skje i områder som allerede er utsatt for menneskelige inngrep. Særlig hytteutbygginger i høyfjellet og i strandsonen utgjør en stor belastning for naturen og for friluftinteressene. For å sikre naturens rettssikkerhet er det viktig at det finnes en reell mulighet til å overprøve forvaltningsvedtak på et uavhengig og upartisk nivå.

Venstre vil:

- Stanse nedbygging av natur og reetablere mer natur.
- Kartlegge all verdifull natur i kommunene, og innføre natur budsjetter.
- Stille krav om arealregnskap ved nye prosjekter.
- Værne og bevare Trælsodden i Melsomvik som kulturminne
- Etablere flere Miljøgater i sentrum
- Føre en restriktiv dispensasjonspraksis for å beskytte sårbar natur som rødlistearter, hule eiker og bløtbnnsområder.
- Jobbe for å gjøre flere deler av nærområder som Preståsen, Hjertnesskogen og Rødsåsen tilgjengelig for alle.
- Være garantist for allmennhetens tilgang til strandsonen.

- Opprettholde og styrke aktiviteten til områder som er viktige for friluftsliv
- Bidra til at friluftsområder blir tilgjengelige og brukt av alle befolkningsgrupper
- At kommunen skal være en aktiv tilrettelegger for merking av stier og friluftsområder.
- Fraråde etablering av kunstige sandstrender og unngå andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder for å skåne verdifulle bløtbunnsområder, inklusive ålegrasenger og verdifulle kulturmiljø, og sikre forekomstene i arealplanleggingen.
- Sikring av viktige naturforekomster i sjø i kommunal arealplanlegging.
- Begrense naturinngrepene ved utbygging av nye veianlegg og stille krav om erstatningsarealer ved tap av verdifull natur
- Innføre strengere krav til å begrense de negative effektene på natur av hytteutbygginger i Sandefjord.
- Forby all nedbygging av myr.
- Legge til rette for mer vern av naturområder, blant annet lokale markagrenser og statlig sikrede naturområder som Akersvannet og Goksjø.
- Ha lokale planer for å ivareta og utvide parkarealer i tettbebygde strøk og sørge for at disse styrker det lokale artsmangfoldet.
- Utarbeide lokale marine verneplaner for kysten vår, som et tillegg til de statlige planene.
- Styrke de regionale planene for å sørge for helhetlig arealplanlegging på tvers av kommunegrenser.
- Omgjøre mer gateareal og parkeringsplasser til fortau, hager og mikroparker.

2.2 Sirkulær økonomi og gjenbruk

Nordmenn ligger i dag i verdenstoppen på forbruk per innbygger, med tre ganger større forbruk enn gjennomsnittlig europeer. For å redusere belastningen som følge av naturbruk og begrense arealbruken til avfall, må vi legge til rette for økt gjenbruk av materialer og deling av ressursene. Sirkulær økonomi har som mål å redusere bruken av ikke-fornybare ressurser, kutte bruk av skadelige stoffer, ta vare på materialene lengst mulig, minimere utslipp og energiforbruk, ikke produsere avfall, sørge for at ressursene forblir lokalt og utvikle nye arbeidsplasser.

En stor del av verdens klimagassutslipp kommer fra produksjon og frakt av ulike varer. Venstre er tilhenger av gjenbruk, ombruk og sirkulær økonomi. Derfor vil Venstre lokalt jobbe for etablering av gjenbruksstasjoner, bruktbutikker og andre virkemidler som reduserer forbruket.

Venstre vil:

- Samarbeide med lokalt næringsliv om å utvikle nye løsninger for bruk av overskuddsenergi og biprodukter til nye næringer.
- Etablere gjenbruksbutikk på Kastet gjenvinningsstasjon med formål om å bidra til økt gjenbruk av brukbart avfall.
- Lage gjenbruksstrategi i kommunene, som legger til rette for at kommuner kan velge brukt fremfor nytt i alle anskaffelser der det er mulig.

- Legge til rette for mer gjenbruk av materialer og varer i anskaffelser og byggeprosjekter.
- Støtte opp om låne- og deling ordninger for håndverks maskiner, turutstyr og liknende.
- Gjøre det enklere for innbyggerne å gjenbruke fremfor å kjøpe nytt, for eksempel ved å etablere gjenbruksstasjoner ved avfalls- og sorteringsanlegg.
- Legge til rette for økt lokal produksjon og distribusjon av mat, blant annet ved å støtte opp under tiltak som Reko-ring og andre lokale matdistribusjon ordninger gjennom å la disse bruke torget vederlagsfritt.
- Stille kommunale bygg til disposisjon for klesbyttedager og lignende arrangementer som oppmuntrer til gjenbruk.

2.3 Lokal forurensning og renovasjon

God luftkvalitet er viktig for et godt lokalsamfunn. Luftforurensning må bekjempes, blant annet med landstrøm i havna, mer null-utslippsløsninger i kollektivtrafikken og redusert bruk av fossil energi som olje- og vedfyring til oppvarming. Sandefjord bør ha gode systemer for kildesortering. Venstre vil sette tydelige mål og krav til kildesortering i alle offentlige bygg.

Venstre vil at kommunen skal være aktive i arbeidet med å redusere tilførselen av plastavfall til naturen og havet, for eksempel ved å kutte bruken av engangsplast i egne virksomheter og ved å være piloter for forsøk med gjenbruks alternativer. Kommunen må også ta en aktiv rolle i opprydding langs elvebredder og strender.

Venstre vil:

- Modernisere vann- og avløpsanlegg for å hindre forurensning
- Påse at Sandefjord har gode kildesorteringsordninger og at det skal lønne seg å kildesortere i egen husholdning.
- Intensivere arbeidet mot marin forurensning i kommunene og støtte opp om lokale initiativ for innsamling og resirkulering.
- At Sandefjord Kommune skal lage en handlingsplan mot plastforurensning
- Arbeide for å redusere lysforurensning

Kapittel 3: Skole og opplæring

Utdanning er nøkkelen til fremtiden. Derfor er utdanning alltid en prioritet for Venstre. Det er gjennom utdanning vi utjevner sosiale forskjeller og gir alle like muligheter i livet. Elever i Sandefjordskolen har ulike forutsetninger, interesser og behov. Da er det avgjørende at vi skaper en skole som tar hensyn til forskjellene oss imellom. Venstre sitt mål er å skape en skole som ser alle elever, og som evner å tilby mestring og læringsglede til alle.

Det er i lokalsamfunnene elevene går på skole og lærerne jobber, og det er der man har forutsetningene til å se enkeltindividets behov. Skolen kan ikke detaljstyres av politikere nasjonalt, men må bygges opp gjennom en aktiv skolepolitikk i kommunen. Dette vil Venstre gjøre gjennom å gi økt metodefrihet til pedagoger og sikre budsjettammer som gir de ansatte tid og mulighet til å følge opp elevene.

3.1 Et godt og mangfoldig barnehagetilbud

Ingen familier er like, og barn har ulike behov. Derfor ønsker Venstre et mangfold i barnehagetilbudet i Sandefjord, slik at familier kan velge et tilbud som passer for dem og barnet. Å ikke få plass i en barnehage i nærheten av der du bor eller jobber, byr på utfordringer for mange. Det er et kapasitetsproblem som må løses.

Kompetanse hos ledelse, lærere og ansatte, gode inne- og utemiljø og nok voksne er helt avgjørende for barna. Kvaliteten på barnehagene er det som er viktig, ikke hvem som driver eller eier barnehagene. Barnehagen er avgjørende for integrering, inkludering og språkutvikling. Det er derfor viktig at kommunen jobber målrettet for å øke graden av deltakelse for barn med flyktning- og innvandrerbakgrunn i barnehagen.

Venstre vil:

- Være garantist for tilstrekkelig bemanning for alle barnehager i deres åpningstid.
- Sørge for at barnehagene våre har tilstrekkelig ressurser til å ruste opp barnehagebygg og uteareal, slik at alle barn har gode lekeområder.
- Støtte opp om nye og eksisterende private barnehager fordi de gir mer valgfrihet til familiene og bidrar til å styrke det totale barnehagetilbudet.
- Åpne for enkelte barnehager med utvidet åpningstid fordi mange foreldre ikke bare jobber på dagtid, med en begrensning på maksimal oppholdstid for barnet.
- Ha løpende barnehageopptak, for å sikre at alle får mulighet til å begynne i barnehagen etter endt foreldrepermisjon.
- Styrke alderstilpasset opplæring for barn om kropp, identitet og følelser fra og med barnehagen.
- Gi søskenmoderasjon til familier som har barn i både barnehage og skolefritidsordning.
- Tilby mer kommunal kursing av barnehageansatte, for å sikre kompetanse blant de ansatte i barnehagen uten formell utdanning.
- Jobbe for å øke andelen mannlige barnehagelærere.
- Koble PPT tidlig på der barn viser tegn til nevroutviklingsforstyrrelser eller lærevansker.
- Styrke samhandlingen for overføring av informasjon om barnas utvikling i overgang fra barnehage til skole.

3.2 Sandefjordskolen

Å få en god start på skolegangen er avgjørende for å lykkes senere i utdanningsløpet. Tidlig innsats for å ivareta og sikre god opplæring er grunnleggende. Det er likevel stor forskjell på

behovene hos elevene. Venstre ønsker flere og tydelige virkemidler for å gi tilpasset opplæring, gjennom kompetente lærere og økt metodefrihet.

Venstre vil:

- Myke opp starten på grunnskolen ved bruk av metoder som lekbasert læring.
- Styrke laget rundt eleven, ved å ansette flere helse sykepleiere, skolepsykologer, miljøterapeuter og rådgivere med formell kompetanse.
- Ha yrkesfag som valgfag på ungdomstrinnet
- Ha mindre testing i barneskolen, og heller fokusere mer på muntlig-praktiske lærings- og vurderingssituasjoner.
- Gjør læreryrket mer attraktivt gjennom flere karrieremuligheter, gode lønnsbetingelser og mindre byråkrati og papirarbeid.
- At kommunen skal tilby kursing og midlertidige opplæringstilbud for ufaglærte i skolen, frem til de får en formalisert kompetanse.
- Etablere Åpen skolegård på Prestegårdstunet i Stokke etter modell fra Abildsø gård i Oslo - for å gi elever på mellomtrinnet og ungdomsskole som ikke mestrer den vanlige skolehverdagen en annen arena å lære og å mestre på.
- Etablere et ambulerende team for å bekjempe mobbing, som kan gjøre eksterne vurderinger og bistå foreldre, elever og lærere i mobbesaker.
- Støtte opp nye og eksisterende friskoler som Wang og Skagerak Internasjonale skole fordi de utgjør et supplement til den offentlige skolen, gir mer valgfrihet til familiene og bidrar til å styrke det totale opplæringstilbudet.
- Å åpne for fleksibel skolestart for barn, bestemt ut fra modenhet og utvikling.
- Åpne for å kunne ta om igjen eller hoppe over klassetrinn dersom nivå og faglig utvikling tilsier det.
- Styrke tilbudet om forserte løp og talentsatsninger, og legge til rette for at elever som trenger det kan ta færre fag over lengre tid.
- Tilrettelegge for et sterkere samarbeid mellom fritidsaktiviteter og skole, spesielt i barneskolen.
- Ha et tettere samarbeid med lokalt næringsliv på ungdomsskolen, for å gi elevene informasjon og kunnskap om arbeidsmulighetene som finnes i deres nærmiljø.
- Styrke samspillet mellom offentlige og private aktører for å sikre et mangfoldig opplæringstilbud.
- Gi god alderstilpasset seksualitetsundervisning gjennom hele skoleløpet, gjennom samarbeid med helsetjenestene.
- Teste tilbud om mer åpne skoler etter skoletid på skoler i Sandefjord for å gi flere ungdom å bruke skoleområdet til fritidsaktiviteter.
- Teste å helt eller delvis bytte ut praksis med oppførselsanmerkninger med samtaler med miljøarbeider i skolen.

3.3 Barnevern

Barnevernet er førstelinjetjenesten for barn og foreldre som strever. Alle barn og unge har rett til å ha det trygt hjemme. Venstre ønsker et barnevern som har tid og ressurser til å sette barnet i sentrum. Et godt barnevern er et barnevern som har tillit i befolkningen, og hos

barna spesielt. De som jobber der må ha tid og mulighet til å gjøre gode undersøkelser og sette inn tiltak når det er nødvendig. Barnevernet skal jobbe kunnskapsbasert, og ikke påstandsbasert, for å finne de metodene som fungerer best for barna selv.

Venstre vil:

- Ha forsøk med barnevern ute på skolene for å senke terskelen for å kunne ta kontakt og bygge tillit mellom barn, unge og barnevernet.
- Styrke barns medvirkning i avgjørelser som angår dem og sikre at barnets beste blir ivaretatt.
- Ha en ambisjon om 100 % fosterhjem dekning og høy kvalitet på fosterhjem i kommunen.
- Styrke fosterhjemstjenesten og øke arbeidsgodtgjørelsen, for å rekruttere og støtte opp om fosterhjem, særlig med flerkulturell bakgrunn.
- Gjøre barnevernet mer tilgjengelig slik at barn og foreldre får bedre kjennskap til sine rettigheter og hva barnevernet kan hjelpe dem med.
- Jobbe for en god flerkulturell forståelse i barnevernet.
- Sikre tilstrekkelige ressurser til godt ettervern av barn som har vært under barnevernets omsorg.

Kapittel 4: Flere lokale arbeidsplasser

Hvis man skal lykkes med å skape et godt lokalmiljø, er det viktig at flest mulig kan bidra og inkluderes i arbeidslivet. Venstre vil føre en politikk som stimulerer til vekst, og at det blir enklere for personer å skape en arbeidsplass for seg selv og andre, og at man enklere skal kunne jobbe fra der man vil. For Venstre handler en vellykket næringspolitikk om den kompetansen hver enkelt kan bidra med.

4.1 Lokal næringspolitikk

Fremtidens næringsliv er grønt, nyskapende og kreativt. Da må Sandefjord kommune yte god service og legge opp til gode, stabile og langsiktige rammevilkår for næringsvirksomhet i vår kommune. Næringspolitikken skal være moderne og legge til rette for et seriøst og lønnsomt næringsliv.

Venstre vil:

- Senke den kommunale andelen av formuesskatten, for å gjøre det mer attraktivt for næringslivsaktører å etablere seg i Sandefjord og sørge for flere arbeidsplasser i kommunen.
- Aktivt støtte små og mellomstore bedrifter, entreprenører og initiativer som ønsker å gjennomføre grønn omstilling.
- Støtte oppstart generator-programmer som Gründeriet, Gründernetverket og Start i Vestfold som gir nye gründere bistand i etableringsfasen.

- Støtte opp om samlede kontorlokaler til utleie for gründere, næringsliv og frivillige, for å oppfordre til deling av idéer, nettverk og kunnskap.
- Gå gjennom kommunens praktisering av anskaffelsesreglementet, for å fremme innovative anskaffelser, grønne anskaffelser, gründervennlige anbudskontrakter, bedre konkurranse og mindre detaljerte kravspesifikasjoner
- Vurdere å dele opp anbud i mindre kontrakter for at lokalt næringsliv kan delta i anbudskonkurransene.
- Vurdere nye former for samarbeid mellom det offentlige og private, med mål om å stimulere bedriftene i en mer bærekraftig og grønn retning.

4.2 Stedsuavhengige arbeidsplasser

Hvis vi vil ha et mangfoldig og kreativt næringsliv, er det essensielt at det legges til rette for at arbeid kan gjøres hvor som helst. Med nye digitale tjenester og samhandling fra ulike steder, er det et mål for Venstre å jobbe for et arbeidsmarked som fungerer sømløst, også for de som jobber desentralisert. Slik at flere kan velge å ta med seg jobben sin til Sandefjord og at pendlere som allerede bor her kan velge å bruke mer av sin tid i lokalsamfunnet vårt.

Venstre vil:

- Stimulere til etablering av lokale kontorlandskap for satellittkontor, slik at flere kan kombinere jobb med ferie når de ønsker det.
- Bygge ut god bredbåndsdekning for å gjøre det enklere å jobbe desentralisert.
- Legge til rette for at det er enkelt å pendle miljøvennlig, og dermed jobbe noen dager lokalt og noen dager på arbeidsplassen.

4.3 Et likestilt og inkluderende arbeidsliv

Arbeid gir oss økonomisk frihet og muligheten til å utvikle oss som mennesker og medborgere. Deltakelse i arbeid er også helt avgjørende for inkludering og integrering, og bidrar til økt tilhørighet, motvirker fattigdom og utjevner forskjeller. Venstre vil derfor ha et arbeidsliv som er fleksibelt og tilgjengelig nok til å passe for folk med ulike forutsetninger. Kommunene og lokalsamfunnet vårt spiller en viktig rolle i å inkludere flere gjennom ordninger som Brukerstyrt personlig assistent (BPA), introduksjonskurs som leder til deltakelse i arbeidslivet og samarbeid om tilrettelegging hos bedriftene.

Mange arbeidsplasser i Sandefjord er internasjonale og avhengig av å tiltrekke seg utenlandsk arbeidskraft. Derfor er det særlig viktig for Sandefjord at vi opprettholder god tilgang på slik arbeidskraft og sørger for at de som kommer lever gode liv i lokalsamfunnet vårt mens de er her.

Venstre vil:

- Sørge for at tilgangen på individuelt tilpasset assistanse, for eksempel tildeling av brukerstyrt personlig assistanse (BPA), skal være tilgjengelig og fremme likestilling.

- Å være pådriver for at det etableres HELT-MED stillinger i Sandefjord som gir personer med nedsatt funksjonsevne muligheter til å delta i ordinært arbeidsliv.
- Gi folk raskere og bedre oppfølging hos NAV.
- La NAV-kontorene få rom og mulighet til å gjøre forsøk, utvikle seg og ta i bruk nye metoder som kommer innbyggerne til gode.
- Styrke sosialtjenestene med økte ressurser til å yte tett og individuell oppfølging for å bistå flere ut i ordinært arbeid.
- Styrke samarbeidet med arbeidslivet og utdanningssektoren for å redusere utenforskap.
- Styrke introduksjonsprogrammet og gjøre det lettere å kombinere deltakelse med ordinært arbeid.
- Samarbeide med lokalt næringsliv om å tilby norskopplæring til arbeidsinnvandrere og etablere møteplasser med resten av lokalsamfunnet.
- Fortsette å satse på sosialt entreprenørskap slik at flere kan få brukt ressursene sine i arbeidslivet.

Kapittel 5: Et levende lokalsamfunn

By- og stedsutvikling skaper viktige rammer for hverdagslivet, det er viktig for Venstre å bidra til gode omgivelser og boligområder. Derfor er det viktig at vi utformer Sandefjord med inkluderende offentlige rom som legger til rette for at man kan leve miljøvennlige og gode liv. Gode lokalmiljøer har også et mangfold av aktiviteter, slik at alle finner noe de kan trives med. Venstre mener at hvis kulturen, idretten og frivilligheten får frihet til å utfolde seg, får vi et mer mangfoldig tilbud for innbyggerne. Kommunen spiller samtidig en viktig rolle i å legge til rette for både organiserte og egenorganiserte aktiviteter, og et trygt og attraktivt uteliv.

5.1 Stedsutvikling

Gode lokalsamfunn er avhengig av en stedsutvikling som skaper attraktive nærmiljø der folk bor og lever livene sine. Dette kan vi blant annet gjøre ved å sikre nærhet til gode friluftsområder, viktige offentlige velferdstilbud, arbeidsplasser og private tjenester. For Venstre er det viktig å sikre god medvirkning fra innbyggerne i forbindelse med stedsutvikling.

Venstre vil:

- Øke satsingen på lokal bokvalitet ved å sikre et mangfold av aktiviteter og tilbud i nærheten av der folk bor.
- Videreutvikle nærmiljøutvalgene og gi de økt innflytelse i saker som dreier seg om utviklingen av deres egne bydeler.
- Etablere flere gågater, miljøgater og bilfrie soner i lokalsentre for å legge til rette for handel og lokalt næringsliv.

- Etablere elektrisk byferge for gående og syklistere mellom sentrum og Framnæs. Slik får vi knyttet byen tettere sammen og utviklet en levende sjøfront fra Stub til Framnæs.
- Videreføre kyststien i Stokke gjennom hele kommunen.
- Gjennomføring av Kyststi fra «Tranga til Tranga» og ha ambisjoner om at kyststien skal vise vår unike marine kultur og nære sjøfartshistorie i området.
- Jobbe for at kyststi fra Tønsberg til Sandefjord og videre til Larvik fullføres med universell utredning/ tilgjengeliggjøres for alle
- Jobbe for at kommunen følger nasjonale forventninger om helhetlig planlegging av land- og sjøareal, blant annet for å sikre friluftsliv langs sjøen.
- Fortette langs kollektivakser i byer og tettsteder slik at færre er avhengig av bil.
- Utvikle kompakte lokalsentre etter modell fra «5-minutters samfunnet»
- Sørge for en god balanse mellom klima- og miljøvennlig boligutvikling og ivaretagelse av kulturvern og kulturminner.
- Bidra til at det etableres flere nyskapende og inkluderende boformer som muliggjør en bærekraftig livsstil.
- Ta vare på mer natur og sikre tilgang til lokale bymarker, utfartsområder og turveier.
- Etablere flere grøntområder i tettbygde strøk, også i form av parkareal på tak og urban agrikultur.
- Være pådriver for at det etableres en Mathall i Sandefjord Sentrum
- Legge til rette for at enkeltpersoner og organisasjoner kan bruke alle byens torv til salgsvirksomhet, uten kostnad.
- Satse mer på Sandefjord som en turistdestinasjon gjennom å støtte gallerier og utstillingslokaler, reiselivsnæring og gjenoppbygge sjøfartsmuseet i forbindelse med utbyggingen av Carlsen-kvartalet.
- Være en aktiv pådriver for at det etableres høyskole eller Universitet Campus til Sandefjord.

5.2 Kultur og idrett

Det lokale kulturlivet må sikres gode vilkår og det bør legges til rette for et mangfold i kulturtilbudet. Alle generasjoner bør ha muligheten til et godt og variert kulturtilbud, og det er viktig at kulturtilbudet er tilgjengelig for alle. Kulturskolen spiller en viktig rolle i det lokale kulturlivet, og bør være priset og lokalisert på en slik måte at den er tilgjengelig for alle. Venstre vil bidra til å lette forholdene for breddeidretten og sørge for et variert tilbud.

Venstre vil:

- Sørge for at offentlige kulturtilbud er økonomisk tilgjengelig for alle.
- Ivareta og videreutvikle den kulturelle skolesekken og innføre kulturell bæremeis i barnehagen.
- Etablere kulturskoletilbud i SFO i Sandefjordskolen.
- Redusere prisen på kulturskolen for lavinntektsfamilier
- Sikre kulturelle møteplasser for alle aldersgrupper.

- Utvide bruksområdet til bibliotekene til å omfatte sosiale møteplasser og kreative verksteder.
- Fremme e-sport og nye aktiviteter som kan bidra til engasjement
- Prioritere midler til breddeidrett for å skape inkluderende idrettsarenaer.
- Sørge for å holde prisene nede for barneidretten slik at vi sikrer at alle har mulighet til å delta.
- Styrke fritidskortet for barn og unge slik at alle kan delta på fritidsaktiviteter uavhengig av økonomisk situasjon.
- At det etableres et innvanderråd i Sandefjord
- Likebehandle tros og livssynssamfunn
- Øke fokuset på at idretten og kulturlivet er viktige mestringsarenaer for barn og unge for å hindre utenforskap
- Pådriver for at det legges godt til rette for at musikk, konsert og festivallivet i Sandefjord kommer til syne i byen

5.3 Frivillighet

Frivillig arbeid er av stor verdi for både lokalsamfunnet og den enkelte. Alle som ønsker det bør få muligheten til å delta i frivillig arbeid. Derfor er det viktig for Venstre at det skal være enkelt å være frivillig og at frivilligheten fortsetter å ha en sterk rolle i lokalsamfunnet.

Venstre vil:

- Gjøre egnede offentlige lokaler tilgjengelige for lag og foreninger på en enkel måte.
- Minske byråkratiet opp mot frivilligheten i forbindelse med søknader om midler og enkle byggesøknader.
- Sikre en god arbeidsdeling mellom kommunene og frivilligheten i de tilfellene der frivilligheten tar seg av oppgaver som grenser opp mot kommunens ansvarsområde.
- Sikre at frivilligsentralen har forutsigbar økonomi og bidrar til å legge til rette for mer frivillig arbeid.
- Videreutvikle friluftsanlegg som Svinesaga i samarbeid med DNT.
- Øke støtten til de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene i kommunene, og legge til rette for flerårige støtteordninger.
- Ha medvirkningsorganer for barn og unge som har rett til å få sine saker vurdert av kommunestyret og videreføre ungdommens kommunestyre.

Kapittel 6: Helse og omsorg i lokalsamfunnet

Et trygt og nært helsetilbud av høy kvalitet er viktig for at alle skal ha frihet og mulighet til å delta i samfunnet. Samtidig mener Venstre at enkeltmennesket i større grad bør ha makt over hvem man mottar tjenestene fra. Dessverre er det ikke alle som har ressursene eller kunnskapen til å ta valg på egne premisser. Venstre vil gi alle muligheten til å ta mer styring over eget liv.

For at alle skal kunne leve gode og selvstendige liv lenger, må samfunnet forebygge mer og reparere mindre innenfor både psykisk og fysisk helse. Tidlig innsats og mer inkludering kan bidra til å forhindre utenforskap, og sette flere i stand til å delta i samfunnet på like premisser.

6.1 Helsetjenester og psykisk helse

Venstre vil føre en helsepolitikk som sikrer alle tilgang til et godt helsetilbud, uavhengig av språkferdigheter, alder, inntektsnivå eller pårørendes ressurser. Når flere helsetjenester har blitt flyttet over fra staten til kommunen stiller det høye krav til kommunehelsetjenestene og fastlegetjenesten, men det gir også mulighet til å tilpasse tjenestene til innbyggernes behov.

Tilbudet til personer som sliter med psykiske helseplager og lidelser er ikke godt nok i Sandefjord. Venstre vil sikre rask og god psykisk helsehjelp, utvide lavterskel-tilbudet og styrke ettervern. Vi vil senke terskelen til behandling ved å styrke lavterskel psykisk helsetilbud og jobbe tett opp mot statlige helsemyndigheter for å sikre at kapasiteten i spesialisthelsetjenesten er god nok.

Venstre vil:

- Sikre at alle har en fastlege
- Øke fastlegeordningens mulighet til å gi trygg og god pasientbehandling til innbyggerne gjennom en tydeligere oppgavefordeling, attraktive arbeidsvilkår for legene med flere muligheter til spesialisering og kommunalt kjøp av hjemler.
- Tilby sykepleiere, jordmødre og andre helsearbeidere en arbeidshverdag det er mulig å stå i heltidsstilling, blant annet gjennom å se på alternative turnusordninger, økt bemanning og avlastning for arbeidsoppgaver som kan løses av andre yrkesgrupper.
- Teste helseteam modell som modell ved legesenter for å gi mer tverrfaglighet i møte med førstelinjetjenesten og avlaste fastlegene.
- Styrke frivilligsentraler og etablering av frisklivssentraler der man finner lavterskel helsetilbud som fysioterapi, demenskoordinator, kreftkoordinator og kommunepsykolog.
- Sikre at kommunen har ungdomskontakter og et godt lavterskeltilbud for ungdom som sliter med psykiske plager.
- Sørge for å få ned ventetiden på psykisk helsehjelp for barn, unge og voksne gjennom tilstrekkelig bemanning.
- Bruk helsestasjonen som et verktøy for å samordne tjenestene for både barn, ungdom og eldre på ett sted.
- Styrke bruken av kommunens psykologer inn i det forebyggende folkehelsearbeidet i kommunen.
- Skape god oversikt på kommunens nettsider, tilgjengelige psykologers ventetid, spesialiseringsområde og søkerens rettigheter ved avslag.
- Sørge for at det finnes et godt helsetilbud også under ferieavviklingen.
- Jobbe for at alle som mottar tjenester i hjemmet skal få et fast og stabilt antall personer å forholde seg til når de trenger det.

- Ha et mangfold av boformer som omsorgsboliger og bofellesskap, slik at man kan få en tilpasset bolig avhengig av hvor godt man klarer seg selv.
- Sørge for at kommunen følger intensjonen i HVPU-reformen, og sørger for at alle psykisk utviklingshemmede får de rettigheter de har krav på. Vi vil ha trygge og gode boliger tilpasset den enkelte innbygger, og at kommunen følger opp alle med individuell plan.
- Jobbe for at foreldre med funksjonshemmede barn skal få avlastning og veiledning til å ivareta egne barn.
- Jobbe for å utvide bruken av videokonsultasjoner og andre former for sikker, elektronisk kommunikasjon mellom brukere og helsepersonell, og mellom helsepersonell når det er hensiktsmessig.
- Ha en tettere oppfølging av tjenestene for sårbare grupper i sykehjem, bofellesskap, samlokaliserte boliger, tjenester i egen bolig med mer, og vil ta initiativ til tredjeparts, eksterne stikkprøvekontroller av tjenestenivå

6.2 Lokal ruspolitikk

Venstre ønsker å gjennomføre en lokal rusreform i Sandefjord med en human ruspolitikk der vi behandler rusbrukere med verdighet. Ruspolitikken må være kunnskapsbasert, sette mennesket i sentrum, og gi folk muligheten til å leve trygge og gode liv.

Rusreformen innebærer også en økt satsing på rusforebyggende arbeid blant unge og skal gjøre det enklere å oppsøke hjelp når man er bekymret for egen helse og egen rusbruk. Derfor må vi møte avhengighet med hjelp og behandling, fremfor straff, redusere ventetiden for behandling og øke støtten til frivillige aktører på rusfeltet.

Venstre vil:

- Gjennomføre prosjekter mellom kommunen og politiet om alternative reaksjonsformer og lett tilgang til helsehjelp og rådgivning ved pågrep for bruk eller besittelse av narkotika til eget bruk.
- Styrke behandlingsskapiteten for rusavhengige, slik at de er sikret umiddelbar helsehjelp, et botilbud og at de som ønsker det ikke må vente på nødvendig behandling.
- Satse på forebyggende tiltak rettet mot unge, deriblant samarbeid mellom helsetjenester og skolene med informasjon om rusmiddelbruk.
- Samarbeide med allerede etablerte offentlige tjenester om å etablere brukerrom for tunge rusavhengige.
- Sørge for at det finnes trygge møteplasser for mennesker i aktiv rus og styrke arbeidet som gjøres av "Sammen-senteret" på herredshuset.
- Utvide og forbedre ordninger med legemiddelassistert rehabilitering (LAR).
- Jobbe for anonyme tilbud med rusmiddeltesting, for å forhindre bruk av farlige stoffer.
- Øke kompetansen om rus i kommunehelsetjenesten og andre offentlige virksomheter.
- Vær positiv til å delta i nye forsøk som underbygger kunnskapsbasert ruspolitikk.

- Stille krav til at informasjon som gis av kommunen om rusmidler skal være kunnskapsbasert og fundert på forskning.

6.3 Økt frihet i alderdommen

Hver enkelt av oss har ulike ønsker og forventninger til hvordan vår alderdom skal være. Venstre vil møte alle eldre med et tilbud som gir valgfrihet og tar i bruk teknologi slik at alle får muligheten til å leve så frie, selvstendige og innholdsrike liv som mulig. Vi vil legge til rette for at eldre mennesker kan få et omsorgstilbud tilpasset sine behov og interesser, dekket av det offentlige. En av de store utfordringene i årene framover er å sørge for at det finnes nok sykepleiere og helsefagarbeidere til å dekke behovet for i årene framover.

Venstre vil:

- Legge til rette for at sykehjem og omsorgsboliger har et tilpasset tilbud som reflekterer enkeltmenneskets interesser og ønsker.
- Være åpen for en blanding av ideelle, kommersielle og kommunale sykehjem.
- Ta i bruk velferdsteknologi, innovasjon og nye løsninger for å legge til rette for at flere kan bo hjemme lenger og mestre sin egen hverdag.
- Ha et mangfold av boformer som samlokaliserte boliger, omsorgsboliger, bofellesskap og sykehjem, slik at man kan få en tilpasset bolig avhengig av hvor godt man klarer seg selv, herunder tilby sikkerhetsløsninger og vi vil jobbe for kvalitet i tjenestene.
- At Sandefjord blir en mer demensvennlig kommune, og styrker tilbudet om avlastning for pårørende og aktivisering for dem med demens.
- Tilrettelegge for samarbeidet med organisasjoner som legger til rette for en aktiv og meningsfylt alderdom.
- Øke antall aktivitetskort til aleneboende minstepensjonister
- Nettstrømming av konserter og andre kulturelle aktiviteter i eldresentrene og sykehjemmene.

6.4 Bedre barselomsorg

Det er kommunen som har ansvaret for å følge opp familien og den nyfødte når de kommer hjem fra sykehuset. Venstre vil ha et løft i det kommunale barseltilbudet. Norge er regnet som et av verdens tryggeste land å føde barn i. Samtidig er fødsels- og barselomsorgen under press og altfor mange kvinner får ikke den omsorgen de trenger og har krav på. Til tross for at man vet at de 1001 første dagene av barns liv er av stor betydning for barns utvikling og helse. Kommunen må samarbeide tettere med spesialisthelsetjenesten for å tilby en mer helhetlig fødsels- og barselomsorg, og kommunene må styrke kompetansen og bemanningen på helsestasjonene.

Venstre vil:

- Fokusere mer på forebygging de 1001 første dagene fra svangerskapet til barnet begynner i barnehagene. Fordi foreldrenes psykiske helse er viktig for barns helse og utvikling.
- Jobbe opp mot staten for å stanse de planlagte reduksjonene i antall liggedøgn på sykehus for kvinner i barsel.
- Jobbe for at alle kommunens helsestasjoner skal tilby kompetent psykisk helsehjelp etter fødsel, for å avdekke og forebygge fødselsdepresjon og annen psykisk uhelse.
- At alle kommuner tilbyr nye familier en oppfølgingssamtale der mors og fars mentale helse er tema i løpet av de første fire ukene etter fødsel for å forebygge fødselsdepresjon hos foreldre
- At alle helsestasjoner tilbyr kompetent ammehjelp og fysioterapi etter fødsel.
- Øke bemanningen på helsestasjonene, utvide åpningstidene og sørge for at tilbud om hjemmebesøk etter fødsel gis automatisk, i tråd med de nasjonale retningslinjer.
- Være garantist for at "åpen barnehage" videreføres som sosial møteplass og lavterskel tilbud for småbarnsfamilier.
- Styrke Home Starts tilbud om støtte til småbarnsfamilier.

7 Et sosialt rettferdig Sandefjord

Alle mennesker skal ha muligheten til å leve trygge og frie liv i Sandefjord. Ingen mennesker er like, men alle er like mye verdt. Derfor må vi møte folk på ulike måter for å løse problemene de har i sitt liv. I dag er stigmatisering, fattigdom og utenforskap utbredte problemer for mange av innbyggerne i byen vår, og det begrenser folks frihet. Venstre vil redusere de sosiale forskjellene i Sandefjord og sørge for å styrke den sosiale urettferdigheten til mennesker i utsatte livssituasjoner.

Venstre vil:

- At Sandefjord sier ja til å ta imot flyktninger.
- Øke den økonomiske sosialhjelpen slik at det er et reelt sikkerhetsnett for vanskeligstilte.
- Opprette et eget team som jobber tett opp mot særlig barnefamilier med dårlig råd for å gi tilpasset, rask og helhetlig oppfølging.
- Øke antall kommunale boliger i tråd med behovet, og hjelpe eksisterende beboere over i egen bolig.
- At Sandefjord kommune skal ha nok og tilfredstillende nødboliger til bostedsløse.
- Gå bort fra prinsippet om at kommunen tar "gjengs leie" for kommunale boliger slik at boutgiftene for beboerne blir lavere.
- Gi flere innbyggere i Sandefjord mulighet til å gå fra "leie til eie" av egen bolig i samarbeid med boligbyggerlag, private og Husbanken.

- At kommunen skal vurdere å benytte forkjøpsrett i større boligutbygginger i områder med få kommunale boliger.
- At alle får tilbud om helsehjelp uavhengig av økonomisk og juridisk status
- Øke støtte til frivillige organisasjoner som hjelper mennesker i utsatte livssituasjoner.
- Ha nulltoleranse for rasisme.
- Bekjempe all diskriminering basert på bakgrunn, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet, etnesitet, funksjonsevne og religion.
- Bekjempe negativ sosial kontroll, og undertrykkende kulturell og religiøs praksis.
- Være positiv til forsøk med innføring av en kvitteringsordning i politiet, som sikrer dokumentasjon for mennesker som er i kontakt med politiet etter modell fra Oslo kommune.
- Innføre anonyme jobbsøknader i kommunen.